

108129

1386/942. 17/11

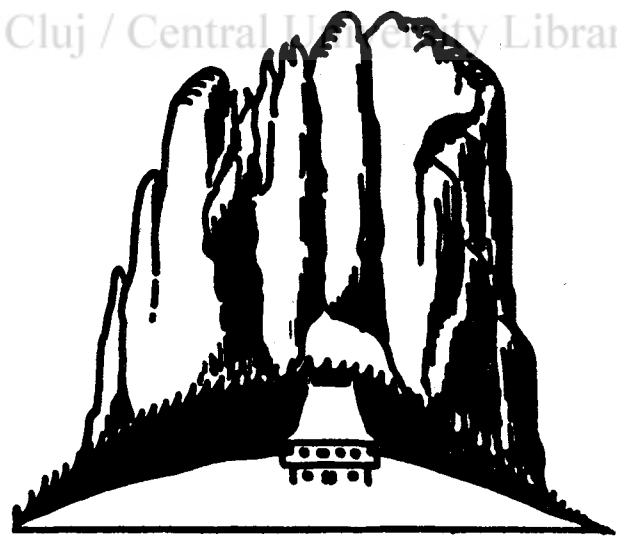
ERDÉLY

HONISMERTETŐ FOLYÓIRAT

Az Erdélyi Kárpát Egyesület hivatalos értesítője

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Főszerkesztő és felelős kiadó: Dr. BALOGH ERNŐ
Felelős szerkesztő: Dr. XÁNTUS JÁNOS
Laptulajdonos: ERDÉLYI KÁRPÁT EGYESÜLET

XXXIX. ÉVFOLYAM

1942. 9. SZ. (851)

Erdély

TARTALOM

Címképet Vámszer Imre iparművész rajzolta. — *—tus:* Alföldi útijegyzetek. — Erdély túristaalkotásainak tervezete. (3-ik közlemény.) — *Dr. Ruzitska Béla* arcképe. — *Mindszenythy János:* Havasi mozaik. (Vers.) — *Ifj. Xántus János dr.:* Egy érdekes csontlelet a Tordai hasadékból. — *Hirek.*

Az „Erdély” előfizetési ára egész évre 6 pengő. Tagoknak 5 pengő. — Tagsági díj évi 6 P. — Az előfizetési díjak befizethetők az EKE 72.478. számú csekkszám-láján és a központi irodában: Kolozsvár, Jókai-utca 2., II. emelet. — Hivatalos órák: d. e. 9—1-ig, d. u. 5—8-ig. Telefon 36-37.

Az Erdélyi Kárpát Egyesület központjának és vidéki osztályainak levelezési címei:

Központ: Kolozsvár, Jókai-utca 2., II. emelet. Telefon 36-37.

Besztercei osztály: *Beke Ödön*, Beszterce, Radnai kapu u. 1/a.

Csíkszéki osztály: *Székely Géza*, Csíkszereda, OMIH.

Dési »Cibles« osztály: *Knizsek Károly*, Dés. Villamosművek.

Gyergyói osztály: *Dr. Kurucz Sándor*, Gyergyószentmiklós, Főposta.

Háromszéki osztály: *Dr. László Ferenc*. Sepsiszentgyörgy.

Marosszéki osztály: EKE marosszéki osztálya, Kazinczy-u. 13., Marosvásárhely.

Nagybányai „Gutin” osztály: *Tréger Lajos*, Nagybánya, Fürdőtelep.

Révi »Zichy« osztály: *Borcsa István*, Rév. Községháza.

Udvarhelyi osztály: *Zárug András*, kereskedő, Székelyudvarhely.

Zilahi »Meszes« osztály: *Seress Miklós*, Zilah, Király-u. 23.

ERDÉLY

Alföldi útijegyzetek

Mindég egyedül szoktam utazni, de sohasem társtalanul. A szellem tiltakozik a magány ellen s ezért hátizsákomból sohasem hiányzik a könyv. Borbereket s az Ünöt Reményiékkel barangoltam be, a Nagybiharban velem volt Áprily s a mult héten Márai „Kassai őrvjáratával“ kezemben jártam a Felvidéket. Debrecenben Csokonait lapoztam, a Balatonon Kisfaludy volt velem. — Magamban voltam, de nem egyedül.

— Hogy lehet kirándulásra könyvet vinni? — kérdezték tőlem sokan. Én fordítva föltett kérdéssel felelek: Lehet-e egyáltalában elindulni ilyen kísérő nélkül?

Lehet-e megfosztani magunkat a couleur locale otthon soha nem ízlelhető varázsától, lehet-e lemondani arról, hogy ott ízleljük a gyümölcsöt, ahol termett?

Néhány napja csak, hogy véget nem érő vasúti utazás alatt, bolygó „Pullmann Argonautaként“ vetődve városról-városra — Montaignet olvastam a rázós üléseken. A nagy rendszertelen, akiből nem fogy ki az ember, — a szabadot és kötetlent, aki nem tűri, hogy tájakba börtönözzék szellemét, legyen ez a táj akár szellemi, akár anyagi valóság.

* * *

Őszintén szólva, nem is szeretem Montaignet. Miért választottam mégis útitársul? — kérdeztem eleinte önmagamtól. Az Esseis kósza és rendellen szelleme mindenben ellentmond önmagamnak, de vallom, hogy valakivel jól szórakozni csak úgy lehet, ha vitázni tudok vele. Gyűlölöm a mindent helybenhagyó szolgálai szellemet. Montaigne-ben a gondolat országútjainak szellemi csavargóját tisztellem, aki bátran ki meri mondani, hogy mások alakítják az embert, ő csak elbeszéli. Vele együtt vallom, hogy az ellentmondás nem dühömet, hanem a figyelem éberségét éleszti, minden rokonszenvem azé, aki ellentmond s felvilágosít: az igazság ügye közös ügy... Ünneplem és becézem az igazságot, bárki kezéből kapom, alighogy felbukkan a láthatáron, már el is hajigálom legyőzött fegyvereimet s vígan megadom magam néki...

* * *

Valaki azt kérdezte tőlem, mi az utazás legfontosabb kelléke. Habozás nélkül felelem neki: a szabadság és a kiegyensúlyozott lélek. Ha szellemileg kötve vagyok, sohasem érzem jól magamat utaimon. Vallom, hogy elhatalmasodó érzések, érzelmi megrázkódtatások elfeledtetik az utazás szépségeit, felszítják a honvágyat és hazafelé vezérelnek.

Sokszor azt is megkérdik tőlem, merre tartok? Sohasem tudok pontos feleletet adni erre a kérdésre. Utaimat az alkalom szele indítja el s a vágyak szimatja irányítja.

A magam örömeire utazom, ha jobbfelől nem tetszik, elkanyarodom balra... ha valami látnivalót elmúlasztottam, visszafordulok... engem nem köt semmi, nincs határozott útirányom, se egyenes, se görbe.

* * *

Órákhosszat ráz már a vicinális keresztül a Hortobágyon. Jobbról és balról az egyes terek végtelen nyugalma pihen az ónszínű ég alatt. Nálunk — s e szó alatt mindég a szűkebb hazát, Erdélyt értem — az idő adja meg a táj és az ember értékét. A tájét, melyet irigyen kereteznek a hegyek, de ez az irigység az édesanya szerető féltése — s az embert, mely sehol sem része annyira a tájnak, mint éppen nálunk. Itt, a Hortobágy és a Hajdúság határán, a tér a fokmérő, az idő csak a megismerés eszköze. Érdekes, hogy a szinte határtalan horizont a korlátozottság és megkötöttség érzését keltik bennem. Az eseményelenség különös súlytalansága fog el — idegenül érzem magam s amikor néhány dombocskával s dombhátú bivallyal rámköszönt Biharország, ujjongani szertnék örömben.

A vonat sárga homoktöltésen fut — a kő, mely nálunk a táj tartozéka, itt drága kincs s a fát, melyből a „talpfák“ készülnek nálunk, a betongerenda helyettesíti.

Csak a nádasok, a zöldeskék tavak s a derűs nyárfák ismerősek. Valahol láttam már őket... odahaza a Mezőségen.

* * *

Hortobágy — a ballagó ritmusú versek földje. Szélesen előmlő largóval köszönt. Borodin Közép-Ázsia pusztáin borong így el útott legatóival. Merengő andantéval köszönt a sztyepp szimfóniája, de a nádasok finom pizzicatóján túl, mint lefojtott üstdobok dübörgése zendül a szél a folyópart füze-seiben. A tájba illeszkedő embert is szótlanná, befelé nézővé teszi a végtelen láthatár. Indulatait lefojtja az állami látszó idő. Olykor puska dörren az óriásfalvak lezárt ablakai mögött. Valaki menekül innen — valaki, aki rabja lett a léleksorvasztó pusztai betegségnek, mely a szaharai kaffarddal rokon s amelynek nyomasztó labirintusában hasztalan vergődik a szellem.

Az Alföld alföldje ez a táj. Annak az Alföldnek kis tájakamrája, melyet Szabó Zoltán a nagyhaza árvájának nevez. Petőfi megkísérli bevinni az Alföldet s vele együtt a népi gondolatot a magyarságismeret kereteibe. A népi gondolat útat tör magának, de a táj megértése elakad a rosszul értelmezett romantika mocsarában, a gulyás, csikos és betyár fogalmánál. A régi színeket pedig gyorsan koptatja az idő. Ma az Alföld már kultúrtáj s nem

mostohagyermek, hanem aranyló valutával fizető kincseskamra. „Kenyér sík ocánja” — írta róla hajdan Csokonai. Óriás mágnes, mely roppant geográfiai erejével magához láncolja a nagyhaza peremvidékeit — alfája és omegája a magyar földnek.

Hajdan Gvadányi Nótáriusa csodálta itt a „kótságok és tűzokok” somáját. Aztán Fazekas Mihály éneklí meg szegénylegényeit — futóbetyárját, kinek „Van húsa, szalonnája / Őt ürü bundája / Szép zöldelő mezőben / Legel a marhája”.

Jósika is foglalkozik vele s leírásában a skót romantika borong. A mult század végén divatos lesz, ma újra felfedezik s a haza határai közé szorított oikumené lázasan issza szépségeit.

* * *

Most először járok Debrecenben. Véletlenül vetődtem errefelé s most két vonat között próbálok valamit ellesni, valamit, ami különlegesen debreceni. Hortobágy és Mezőkövesd zavaró motivumai közül kísérlém meg lefejteti az idegenszerűség burkát. Az utcákon, melyek szokatlan szélességükkel, a nagyobb távlatot sejtető jövőnek készültek, valami nyugodt optimizmus árad. A lassú lélegzés álmos üteme leng át a városon, melyet egyszóval úgy jellemezhetnék: szögletes. A szögletek pedig meg nem alkuvást jelentenek — makacsságot, de egyben erős öntudatot is. Nálunk, a szűkebb hazában, kevés a szögletesség — lecsiszolta őket az idő s gömbölyü felületéről lesiklottak a történelem pörölycsapásai — az öntudat pedig nyugodtan élhette tovább rejtett, belső életét.

A város józan realizmusa felett délibáb leng. A költők városa Debrecen, Csokonaié, Fazekas Mihályé, Tóth Árpádé. Különös, hogy a város nem szerette költőit s inkább eltakarta, mint ápolta őket. Szabó Zoltán szerint Debrecen a legnyugatibb nyugatosság, a francia szellem és a népiség eredője. Petőfi, éppúgy találhat őst Debrecenben, mint Ady. Mindaz, ami a magyar irodalomban később egész pompájában kivirágzik, az már csirájában megvolt itt. Gulyás Pál így ír róla: „Debrecen ó kikötő tájakat összekötő”. Költői alig beszélnek róla s puritan józanságából kertekbe menekülnek. Fazekas Mihály harmatos Linnéjével kezében fogadja Csokonait kis kertjének utain. Menekülés ez a kerti humanizmus a birkák és pulik földhjáról, a házak közül, melynek kapujára iratott hajdan: „Aki bejön az udvarra, tegye be az ajtót, mert kimegy a disznó...”

* * *

A civis város utcáin ma rengeteg az olasz, — sok a német, svájci, sőt néhány északi is espressozik az Arany Bika árnyékában. A Nyári Egyetem évről-évre visszatérő vándorai ők s a fascio fekete ingei meglepően illeszkednek bele a város tarka színeibe. A debreceniek megszokták őket, az idegent — napirendre tértek fölöttük s elkényeztetik őket a magyarság ösztönös vendéglátásával.

A könyvesboltok kirakataiban csupa külföldi ujdonság. Benn a polcokon azonban hiába keresem Csoknait. — Még utikalauzt és városismertetőt is nehezen kaptam. A város befelé fordul — önmagának él s elvárja, ha valaki

ismerkedni óhajt vele, úgy ennek mélysége az itt tartózkodás idejével legyen arányos. A teret csak idővel lehet áthidalni...

Az az érzésem, sok mindent rejtegetnek a pusztába vesző házsorok, csak nyelvüket nem értem s riadt kérdéseimre hasztalan várok feleletet.

* * *

Nagyboldogasszony napja. A jászsági óriásfalú temploma zengő orgonaszóval ünnepli Magyarország patrónáját. A padokban feketekendős asszonyok imára kulcsolt kezében öregszemű olvasó. Valami komor, szinte pogány szín ömlik el a hajnali misén. Az áhitatot mélyebben érzik itt — talán kevésbé mutatják, mint máshol. Fekete kendőben ünnepelnek szinte dacosan — nem színesen és bizakodóan, mint odahaza Kalotaszegen.

Ah hol vagy magyarok tündöklő csillaga? — kérdezi a kórus s az ólomba fojtott ablakokon átfut egy szebb jövő reménysége.

A gyóntatószék mellett áll Márikó is, a faluvég szegény eszecsúszottja. Tarka kötényét megtépte a tüske, szalmaszín haját borzolta a szél, de kezében a mezők ezernyi pipacsa lángol. Soványra aszott arcán csorognak a könnyek s amint a megszállottak csodálatos hitével lépked az oltár felé, vérpiros szirmok jelzik útját...

Magyarországról, szegény hazánkról... ne feledkezzél meg... szegény magyarokról...!

—*tus.*

Erdély túristaalkotásainak tervezete

(Harmadik közlemény.)

VI.

Beszterce és környéke.

(Radnai és Borgói havasok.)

A Radnai havasokban található természeti szépségekkel arányos számú túrista-alkotás létesítése nemzeti feladat. Ezt kívánja a hatalmas terület bejárása és a rendkívüli időjárási viszonyok által megkivánt életbiztonság. Az Ünökő aljában levő SKV menedékház — állandó óre nincs — csak véd-kunyhónak tekintendő. Radnaborberek-fürdön csak kiváltságosak kapnak szállást és ez is csak indulási helynek számítható. A havasi gazdaságoknál pedig csak nyáron található turistáink védelmet turistáink, viszont ezek a bogarak és füst miatt csak kényszer megoldást jelentenek. A borgói hegyek másfélezer méter fölé csak alig emelkednek, mégis a táj változatossága, fenyves őserdők, szép kilátóhelyek, borvizes források, lankás siterületek és vasúttal való könnyű megközelítésük miatt Hazánk sűrűn látogatott vidékei. Ennek fokozása érdekében túrista-alkotásokra lenne szükség.

Munkaterv.

1. A Rebra csúcs 2100 m. alatti forráshoz turista szálló —	200.000.—	P.
2. Sebes csúcs 2040 m. melletti forráshoz menedékház —	40.000.—	„
3. A Galac nyeregben Baczoni forráshoz védkunyhó építése	5.000.—	„
4. Korongyos 1900 m. alatt sziklamászók részére védkunyhó	30.000.—	„
5. Lála-tónál menedékház építése 1800 m. m. — — —	20.000.—	„
6. A Radnai nyeregben a Szamosforrás foglalása — —	800.—	„
7. Ember csúcs 2087 m. oldalában menedékház építése —	25.000.—	„
8. Sashegy alatt 1501 m. menedékház építése — — —	30.000.—	„
Beszterce város környékének síkiképzésére alkalmas területtel rendelkezik.		
9. Tegzes (Cucureasa) 1300 m. m. alatt menedékház — —	10.000.—	„
10. Radnaborberek turistaszálló építése — — — —	150.000.—	„
11. Nagyhénos (Heniuł Mr) 1600 m. alatt menedékház építése	30.000.—	„
12. Beszterce környékén útjelzésekre, táblákra és térképekre	4.600.—	„
Összesen:		545.400.— P.

Útjelzési tervzet.

1. Horthy csúcs 2305 m.—Rebra 2269 m.—Feketecsúcs 2052 m.—Pusztacsúcs 2191 m.—Galaccsúcs 2057 m.—Baczoni forrás 2094 m.—Gargáló 2160 m.—Embercsúcs 2125 m.—Csicsa 2125 m.—Ünökő 2279 m.—Vöröscsúcs 2117 m.—Újradna 584 m.—Tegzes 1392 m.—Párva-Könyöktető 1120 m.—Miresuri 1205 m.—Obcsina 1073 m.—Tihuca 840 m.—Sarokhegy 1504 m.—Boba 1562 m.—Dalbidány 1699 m.—Kisbeszterce 1990 m.—SKV. menedékház 1792 m.—	országos kék vízszintes — — — — — — — — — —	91.6 Km.
2. Kolibica—Dalbidány 1699 m. — piros vízszintes — —		7.8 „
3. Kolibica—Kisbeszterce 1990 m. — zöld vízszintes — —		16.— „
4. Óradna—Benesvölgy—Ünökő 2279 m. piros vízszintes —		15.— „
5. Embercsúcs 2135 m. — Korongyos 1994 m. — Szákatető Radnaberek, zöld vízszintes — — — — — — — —		12.— „
6. Radnaborberek—Ünökő 2279 m. — piros kereszt — —		5.— „
7. Borgóprund—Nagyhénos 1612 m. — sárga vízszintes —		8.— „
8. Beszterce—Vinda—Énekestető 639 m. — Órhegy 683 m. — Kusma felett—Sálki 1159 m. — Sashegy 1501 m. —		
8. Moldovánka 1570 m. — <i>Csaba útvonal</i> , piros vízszintes		49.9 „
9. Orbánkő 1464 m. — Kolibica, sárga vízszintes — — —		3.2 „
10. Feketehegy 1521 m.—Nagyzisa 1483 m.—Tomatisztása 1469 m.—Bisztravölgy—Országos kék jelzésig. <i>Zöld vízszintes.</i>		19.— „ 227.5 Km.

A tervzetből 1941. évben elkészült útjelzések:

1. Horthy csúcs—Rebra—Feketecsúcs—Pusztacsúcs—Baczoni forrás—Garlágó—Embercsúcs—Csicsa—Ünökő orsz. kék vízszintes — — — — — — — — — —		28.— Km.
2. Óradna—Ünökő — piros vízszintes — — — — — — — —		15.— „
3. Radnaborberek—Ünökő, piros kereszt, — — — — — — — —		5.— „
4. Kolibica—Dalbidány, piros vízszintes — — — — — — — —		8.— „

VII.

Marosvásárhely és környéke.

(Kelemen és Görgényi havasok.)

A Kelemen havasokban minden évszakban túrázó lehetőségek várják a látogatókat. Egyszerű gyalogos turisták, sziklamászók és síelők a legnagyobb terepet találják itten. A lankás hegyoldalak vagy meredek lejtők, nagytávolságokra nyíló kilátóhelyek váltakozása a legjobb terepgyakorlatokra adnak lehetőséget. A Székelyföld szomszédsága is csak fokozza a Kelemen havasok iránti érdeklődést. Hazánk egyik nagy kiterjedésű magashegyi 2000 m. fölötti sítterepe lehetne.

A Görgényi havasok ösrengetegeiben eddig csak a vadászok jövöltából szállhattak meg a turisták, pedig a hatalmas erdőkben, hol a százados faóriások között óra számra barangolhatunk, a legideálisabb turista területek vannak.

Munkaterv.

1. Marosvásárhely mellett a Nagyerdőben menedékház építése	30.000.— P.
A Székely főváros turista és sí életének lesz ez a ház szervező és tanuló helye.	
2. Dédától ÉNY-ra Toma tisztáson 1469 m. védkunyhó építése	10.000.— „
3. Istenszéke alatt 1300 m. menedékház építése	20.000.— „
4. Kisbeszterce csúcs alatt menedékház építése	40.000.— „
5. Teleki csúcs 2012 m. alatt turisztaszálló építése	120.000.— „
6. Csáky csúcstól 1800 m. keletre védkunyhó építése	18.000.— „
7. Kelemen csúcson 2000 m. menedékház építése	50.000.— „
8. Palotailván a Maros parton vizit turista mh. építése	20.000.— „
9. Bélbortól Ny-ra Erdőtető 1470 m. alatt védkunyhó	8.000.— „
10. Fancsaltetőn 1634 m. alatt menedékház építése	20.000.— „
11. A Mezőhavas alatt a Bucsinon turisztaszálló építése	70.000.— „
12. A Sáncai fennsíkon 1280 m. védkunyhó építése	8.000.— „
13. Kereszthegyen 1500 m. védkunyhó építése	8.000.— „
14. Tatárkő 1600 m. védkunyhó építése	8.000.— „
15. Szováta felett Cseresznyés-t, védkunyhó építése	8.000.— „
16. Csoróláb 1100 m. alatt védkunyhó építése	8.000.— „
17. Küküllő forrás foglalása és védkunyhó építése	18.000.— „
18. Kápolnásmezőn védkunyhó építése	8.000.— „
19. Turista útjelzések, táblák és térképek készítése	7.800.— „

Összesen: 479.800.— P.

Útjelzési tervezet.

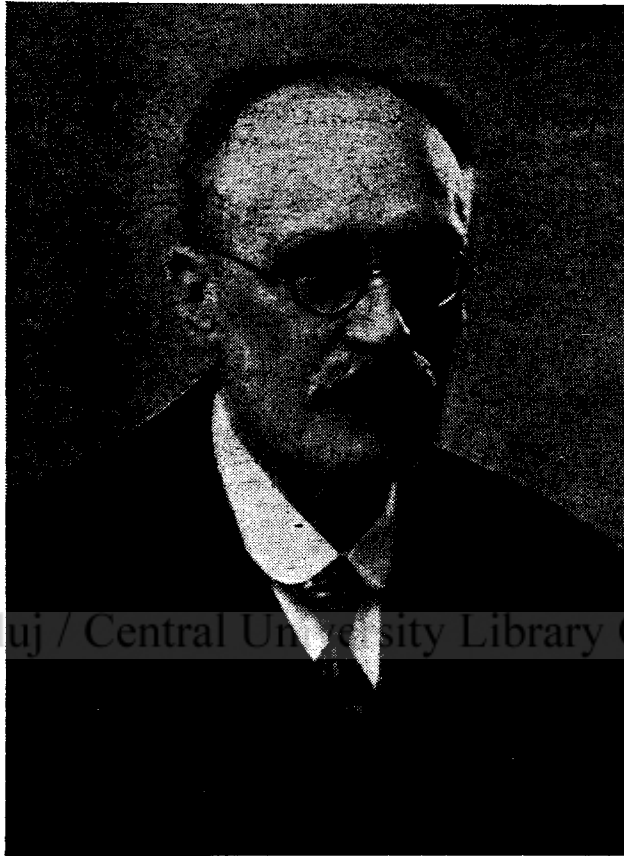
1. Dalbidány 1699 m.—Kisbeszterce 1990 m.—Dundek 1926 m.—Teleky-csúcs 2102 m.—Csáky-csúcs 2021 m.—Kelemen forrás tető 2033 m.—Tölgyes-t. 1455 m.—Erdős-t. 2505 m.—Bélbor—Bükkhavas 1310 m.—Borszék. <i>Országos kék vízszintes.</i> — — — — —	63—Km.
2. Fertőtető 1589 m.—Verőfény-sarka 1476 m.—Felesztilása 1628 m.—Tatárkö 1688 m.—Kereszthegy 1517 m.—Öreg-t. 1634 m.—Fancsal 1634 m.—Nagytető 1581 m.—Kistető 1527 m.—Pálsarka 1243 m.—Szelesel-t. 1311 m.—Nagyégettő 1203 m.—Déda.—Istenszéke 1380 m.—Moldovánka 1570 m.—Kisbeszterce 1990 m.—Kék kereszt. — — —	114.— „
3. Felesztilása 1628 m.—Mezőhavas 1777 m.—Cseresnyéstető 912 m.—Szovátafürdő 520 m.—piros vízszintes. — —	21.— „
4. Mezőhavas 1777 m.—Csoróláb 1177 m.—Tompá tető 961 m.—Nyárádremete — zöld vízszintes. — — — — —	25.— „
5. Palotailva—Tatárhegy 1534 m.—Tihai-t. 1797 m.—Teleky-csúcs 2102 m. — sárga vízszintes. — — — — —	19.— „
6. Görgényszentimre 421 m.—Priszlop 1205 m. — sárga vízsz. — — — — —	17.— „
7. Moldovánka 1570 m.—Székpatak völgye—Ratosnya—Jód-völgy—Sánci fensík 1283 m.—Runk 838 m.—Oszoj 783 m.—Görgényszentimre—Csoróláb 1177 m.—Tompátető 961 m.—Vártető 714 m.—Nyárádremete 494 m.—Bökecs-t. 1080 m.—Rozsdatető 989 m.—Szováta 572 m.—Illyésmező—Kápolnamező—Rabsonné vára 953 m.—Karbóhágó 1047 m.—Engikertje 1024 m.—Nagymező—Kiságtető 758 m.—Tartodvára. <i>Csaba útvonal</i> , piros vízszintes. — — J — —	154.— „
8. Fancsal 1634 m.—Nagyerdős 1480 m.—Gödemesterháza 614 m.—Butka 1174 m.—Csáky-csúcs 2021 m.—zöld vízszintes — — — — —	29.— „
Összesen: 442.—Km.	

A Sebeskőrös fenséges sziklaszorosában van a

ZICHY-cseppkőbarlangi üdülőtelep.

Az Erdélyi Kárpát Egyesület szállója a Zichy-barlang vasúti megállótól 5 percnyi távolságban van (csak személyvonat áll meg!). Olcsó panzió rendszer. 10.50 pengőért teljes napi ellátást kaphat. Már 8 napi ottartózkodásnál is árkedvezményben részesül. EKE tagok nagyobb kedvezményben részesülnek.

Bővebb felvilágosítást ad az Erdélyi Kárpát Egyesület, Kolozsvár, Jókai-u. 2. sz. és DÁNIELISZ Endre RÉV. Zichy-barlang. Bihar megye.

Ruzitska Béla dr. egyetemi tanár, az E. K. E. volt elnöke tragikus körülmények között elhunyt. Halálával Erdély egyik legöregebb természetjáróját veszítettük el. Öreg volt már a test, de fiatal a lélek s általában e fiatalos lendület kívánt túlsokat a már megtört fizikumtól. Erdélyt, a szűkebb hazát kutatta, amikor tragikus szerencsétlenség érte. A nagy hegyek vándora volt s a gerincvándorlások szerelmese. Emlékét Merza Gyula gyászbeszédje méltatta, aki egyesületünk nevében vett búcsút az elhunyttól.

Mindszenty János: Havasi mozaik

(Z. K.-nak ajánlom)

*Sötét fenyőfák
Komorak, vének,
lila alkonyokon
Szinte égig érnek.*

*Tisztások, napfény
Áfonya.
Bódít ezernyi illat.
Mákonya.*

*Ezüst nyírek között
Kacag a patak,
Szellő kóricál
A fűzek alatt.*

*Ezüstfák, aranyfák
Smaragdtűzű lápok,
Köd libben az erdőn
Faunok s dráidok osonnak a csendbe'*

*Mig járadt pilláival
Az ónszín alkonyat
Hajlott csúcsok ivén
Elbólogat.*

Kommandó 1942.

Egy érdekes csontlelet a Tordai hasadékból.

Az erdélyi természetjáróknak még élénk emlékezetében él az az óriás méretű árvízkatasztrófa, mely 1940 tavaszán, pontosan április 28-án, igen erős felhőszakadás kapcsán valósággal átalakította a hasadék képét.

Ez, a szökőárhoz hasonló, természeti tünemény hihetetlen károkat okozott annak idején a hasadék turista berendezéseiben.¹

Mégis — hogy beigazolódjon az a mondás, mely szerint minden rosszban van valami jó is — ennek a borzalmas természeti tüneménynek köszönhető egy igen érdekes csontlelet előkerülte. 1940 nyarán a hasadékot járó Koncz Miklós orvosnövendék, a Hesdát patak törmelékei között, egy meglehetősen ép megtartású koponyatető darabot talált s ezt ugyan ez év őszén nekem adta át megvizsgálás végett.

A csontdarab minden kétséget kizáróan egy felnőtt ember agykoponyájának baloldali falcsont (os parietale) részlete, mely különleges sajátosságai miatt megérdemli, hogy vele részletesebben is foglalkozzunk.

Ezek a sajátosságok ugyanis valószínűvé teszik, hogy igen régi, esetleg ősemberi koponyatöredékekkel állunk szemben.

A csontdarab a Hesdát patak törmelékei közül került ki, tehát nem elsődleges (autochton), hanem másodlagos (allochton) lelőhelyről. Annyi kétségtelen, hogy a Hesdát patak vízvidékéről származhatott, kimosás útján kerülve elő. Barlangi eredetre rendes körülmények között csak vizesbarlang esetében következtethetünk, hiszen kimosás víz nélkül nem tételezhető föl.

Idézzük itt talán Nyárády E. Gyula tanárt, a hasadék legkiválóbb ismerőjét — aki a Tordai hasadékról megjelent monografikus ismertetésében² a következőket írja:

„A Tordai hasadékban található barlangok manapság meglehetősen szárazak, víz, egyet kivéve, nem található bennük, noha az irodalom szerint a Tordai hasadék régebben, általában vízben bővelkedett. A vízhiány azt mutatja, hogy a barlangok immár elvesztették közvetlen hidrográfiai összeköttetésüket a hegyvonulat főtömegével. A legtöbb barlang olyan sziklatömbben van, mely már többé kevésbé eltagolódott a hegyvonulat főtömbjétől. A főtömb ma is össze lehet szöve vízcatornákkal, de a barlangokat rejtő sziklatömbök kívül esnek azokon, viszont maguk nem eléggé nagy felületűek ahhoz, hogy rajtuk jelentékeny víz gyűlhessen össze a barlangok számára.“

Ezek a megállapítások természetesen csak normális hidrográfiai viszonyok között állanak fenn: *Egy olyan hatalmas méretű árvízkatasztrófa, mely 1940-ben itt pusztított, véleményem szerint, különleges körülményeket teremtett a hasadék földfölötti és földalatti vízhálózatában s bátran feltételezhetjük, hogy a máskor száraz barlangokat hirtelen víz öntötte el* — lehetővé téve csontoknak és egyéb ősembernyomoknak kimosását. Sajnos a

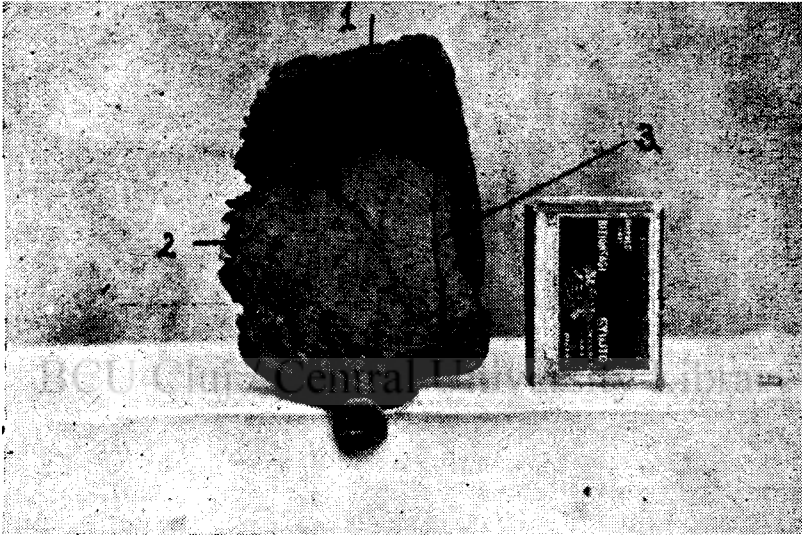
¹ Dr. Parádi Ferenc: A Tordai hasadék árvízkatasztrófája. Erdély 1940. XXXVII. évf. 5—6. szám.

² Nyárády E. Gyula: A Tordahasadék. Monografikus ismertetés. Kolozsvár, 1937.

megváltozott politikai viszonyok lehetetlenné tették a hasadék árvíz utáni átkutatását s nem tudni, vajjon a román Természetvédelmi bizottság, melynek hatáskörébe a hasadék ma tartozik, tett-e valamit az ilyen irányú kutatásokat illetőleg.

Az irodalomból kitérünk, hogy a Tordai hasadék kedvelt tartózkodási helye volt az ú. n. moustiéeri periódus ősemberének. A moustiéeri kor ipar szempontjából történő felosztás, és nagyjából megfelel az ősember típusokkal foglalkozó tudomány neandervölgyi ősemberének.

Roska Márton professzor szerint³ a felső diluviumból még nincsenek adataink a Tordai hasadékból, de valószínű, hogy egy rendszeresebb kutatás ezeket is feltárná.

A falcsont töredék, belső, homorú felszíne. 1. Felső szél (margo sagittalis). 2. Hátsó szél (margo occipitalis). 3. A vérerek lenyomata. A jobboldali gyufás doboz jól szemlélteti a csont nagyságát.

A holocénban, azaz a geológiai jelenkorban, a festett kerámia ősember is élt a hasadékban, majd egy északi betörés váltja fel a tarka cserepek készítőit, hogy azután a réz, bronz, majd vaskorszak embere telepedjen le a menedéket nyújtó barlangokban. A történeti időkből is számos lelet került elő a hasadékból, melynek nagyrésze az Erdélyi Múzeum őskori gyűjteményében van, de jelentékeny hányada maradt Nagyenyeden, illetőleg Gyulafehérváron.

Orosz Endre ásatásai nyomán tárták fel a Porlik barlang prehisztórikus és történeti időkből származó embercsontjait, majd a vízmentes Balika barlangból két koponyatöredéket és két más csonttöredéket. Ugyancsak Orosz Endre említi az Oszlopos barlangból ősemberi csontleleteket. Innen került

³ Roska Márton: Az ősrégészet kézikönyve.

elő egy emberi állkapocs, majd a barlang udvaráról 50×55 cm mélységből neolitikorú ősember csontjai.

„Valósággal össze-vissza hányt temető volt itt az ősember széthányt csontrészeivel. Innen került ki egy teljesen ép ősemberi koponya is (12—14 éves gyermeké).“

78 darab koponyatöredék, széttört lábszárcsontok teszik megokolttá azt a föltevést, hogy a Tordai hasadék ősembere a kannibalizmusnak hódolt.

Az ősember kortársai közül előkerült ezekből a barlangokból a gim-szarvasnak (*Cervus elaphus*) homlokcsontja. Erről a rénszarvashoz hasonló állatról tudjuk, hogy a pleistocén időszak végén jelenik meg. Később a hód, majd a háziállatok csontjait is megtaláljuk az ősember tüzhelyének konyha-hulladékai között. Legfelül természetesen nem hiányoznak jelenkori túristáink konzervdobozai sem.

Az így megrajzolt keretbe szervesen illeszkedik be az a csontlelet, melyről tulajdonképpen szólani akarok. Amint már említettem, a kérdéses csontlelet a koponyatető baloldali falcsontjának egy darabja. Teljesen épen látható rajta az úgynevezett hátsó szél, mellyel a falcsont a nyakszirtecsontozat izesül, míg a felső szélből csak hozzávetőlegesen $\frac{2}{3}$ rész látható. A csont szögletei közül csak az ú. n. *angulus occipitalis* maradt épen.

Érdekes, hogy a jelenkori ember falcsontjának, belső, homorú felszínén észlelhető kis bemélyedések (*Pachioni* lenyomatok) csontunkon csak igen gyengén láthatók. A csont általában igen durván szabott (configurált), hiszen a mai emberre jellemző halántéki vonalak sem láthatók, külső domború felszínén.

A csontdarab vastagsága számottevő, hiszen egyes helyeken felülmúlja a 9 mm-et. Tíz mérési eredménynek középarányosát kiszámítva, a csont átlagos vastagsága 8.73 mm-re tehető, tehát ugyancsak kemény koponyájú valaki lehetett az, akiből csak ennyi maradt a kései utókorra. Ha tudjuk, hogy a jelenkori ember koponyájának átlagos vastagsága csak ritkán emelkedik a 6 mm fölé, feltehetjük, hogy a kérdéses csont ősemberi eredetű.

A csont vastagsága egymagában még nem bizonyítja a lelet ősemberi mivoltát, hiszen az összehasonlító anatómia számtalan, hasonló vastagságú jelenkori emberkoponyáról tud.

A falcsont vastagsága, másrészt pedig mésszel történt átítatódása magyarázza meg a csontlelet súlyát is, mely meghaladja a 98,8 grammot.

Igen érdekes, hogy bár a csont belső felszínén a vérerek (sulci arteriosi et venosi) lenyomata igen jól látszik (lásd a mellékelt ábrát), az agytekervények megfelelő lenyomatai inkább csak kitapinthatók, mint láthatók.

Ebből a tényből jogosan azt a következtetést vonhatjuk le, miszerint az illető ember agytekervényei csak igen gyengén voltak kifejlődve, következésképpen intelligenciája sem állhatott valami magas fokon.

Megfelelő összehasonlító anyag hiányában nem tudtam a szóbanforgó csontlelet részletes elemzését elvégezni s így teljes bizonyossággal azt sem állíthatom, hogy ősemberi leletről van szó. A fönnebbi adatok azonban valószínűvé teszik, hogy a lelet szervesen illeszkedik be a hasadék többi ősemberi csontmaradványa közé.

Ifj. Xántus János dr.

HIREK

Ismertető

a hargitafürdői „Uz Bence“ turistaházról.

Az Erdélyi Kárpát Egyesület Csíkszéki Osztályának most elkészült „Uz Bence“ turistaháza Hargitafürdőnek egyik legszebb helyén fekszik, közvetlenül az újonnan épült gépkocsiút közelében, körülbelül 1310 m. magasságban.

Megközelítése. A hargitafürdői „Uz Bence“ turistaházat a Csíkszereda—Székelyudvarhely közötti 456-os számú állami útból lehet megközelíteni. Ebből az útból a Csíkszeredától 15 km.-nyire és Székelyudvarhelytől 37 km.-nyire fekvő és 981 m. magasságban elterülő Tolvajostető nevű ponttól indul ki a 6.50 km. hosszúságú új gépkocsiút, mely a fürdőtelepre vezet. Ezen az útvonalon rendszeres napi MÁVAUT-járatot terveztek. Nagyobb csomagszállítás esetén Csíkszeredában fuvarosok állanak rendelkezésre. Tolvajostetőn a várakozó közönség részére az állami útorházban várószoba van.

Az „Uz Bence turistaház“ kőalapon álló faépület, székely stílusban építve, Szilárd József csíkszeredai építésmérnök tervei szerint. A fürdőtelepre vezető út mentén ez a legelső épület. Homlokzata délnek néz. Az alagsorban silerakóhely és pince van. A földszinten tágas tornác, az épület belsejében pedig hangulatos hall, az emeletre vezető lépcsőkkel, ettől jobbra a nagy étkezőhelyiség, balra pedig iroda és gondnoki lakás van elhelyezve. A hall mögött konyha és kamra van. Az emeleten az épület keleti és nyugati oldalán két nagy közös hálóterem egyenként 14—16 személy részére 7—8 kettős ágy-

gyal. A közös termekből nyílnak a külön mosdószobák. A fő homlokzat közepén két kis egyágyas szoba van délnek nyíló ablakkal. A manzárdon 6 szoba van elhelyezve és pedig 2 háromágyas szoba, melyekből egy-egy két ágygyal berendezett fürke nyílik, a homlokzaton pedig 4 kétágyas szoba van.

A berendezés egyszerű. Sodronnyal ellátott vascsőágyak vannak minden szobában, rajtuk sással töltött matracok, lepedővel, vánkossal és pokróctakaróval. A szobák egy részében beépített szekrény található. Egyszerű asztalok, székek, valamint mosdókészlet egészítik ki a berendezést.

Étkezést a menedékház nem nyújt, csak hideg ételek kaphatók korlátolt mennyiségben. Hűsítő és szeszesitalok kaphatók.

Megjegyzés: Egy ágyat csak egy személy foglalhat el. 12 éven aluli gyermekek egy ágyban fehetnek.

Az EKE turistamúzeumának újjászervezése. Az idén épen kerek négy évtizede, hogy az EKE Táj- és Néprajzi Múzeumát megalapította. Közismert dolog, hogy ez az Erdélyt mintegy dióhéjban szemléltető, népszerű gyűjtemény volt egyik leghatalmasabb hirdetője, idegenforgalmi tényezője tájszépségeinknek. Épen ezért, ha Kolozsvár arra hivatott, hogy az erdélyi idegenforgalom innen induljon ki, akkor elismerésméltó az a törekvés, hogy az EKE múzeuma turistairányban átszerveződjen. Gyűjteményeink több mint harminc éven át a legnagyobb látogatottságnak örvendtek, mignem az idegen megszállás mostoha körülményei pangásra kényszerítették őket.

A többszöri költözködés vándorlásai alatt sok értéke kallódott el, rongálódott meg, selejteződött ki és apadt meg, míg végre állandó otthonra talált — a városi törvényhatóság jóvoltából — azokban a tágas és világos új helyiségekben, ahol az

Egyesület irodájával, könyvtárával, olvasó-, játék-, társalgó- és gyűlés-termeivel kapcsolatban a túristamúzeum tájképei, festményei, emléktárgyai kényelmes és tetszetős elhelyezést nyerhetnek. Természetesen új gyűjtés megindítása szükséges ahhoz, hogy egy túristamúzeum valóságos látnivalója fokozatosan kialakulhasson. Mint a finn nemzeti múzeum Helsinkiben a diákság lelkes gyűjtésének köszöni létét, úgy a kolozsvári túristamúzeum is elsősorban az EKE tagjainak, illetőleg az erdélyi túristáknak a buzgó közreműködésére számít, hogy új helyiségének szekrényeit bőséges, falterületeit minél vonzóbb tartalommal töltsék tele. Egy ilyen intézmény fejlesztése nagy szolgálatot tesz a magyar túristaságnak, minélfogva az illetékes tényezők érdeklődésére, erkölcsi és anyagi támogatásra méltóan érdemes. Tehát az „Erdély” fölhívása, mely a „Túrista Múzeum” rövidesen történő berendezését hirül adja, anynyival is inkább fontosággal bír, mert egyuttal fölkéri az Egyesület tagjait, hogy múzeális becsű és az EKE történetével összefüggő emléktárgyaikat, túristaereklyéiket adják át megőrzés és közszemléreállítás végett az EKE múzeumának. E sorok írója eddig is állandó gyarapítója volt a gyűjteménynek, de az újabb mozgalom érdekében példaadásul *S. Czárán Gyula* túristaironját, magának pedig két túristajubileumi gyopár-csokrát adományozta.

Merza Gyula

ny. múzeumigazgató.

Hidavatás a Zichy-barlangnál. Az Erdélyi Kárpát Egyesület aug. hó 16-án vasárnap avatta fel a Zichy-barlangnál lévő Kőröshidat, ugyanakkor vette át a barlangban elkészített és javított lépcsőket is. A tizenkét órákor kezdődő ünnepélyen mintegy 400—500 ember vett részt. Szolnoki Gyulának az E. K. E. alelnökének beszéde után Bor-

csa István főjegyző üdvözölte a megjelenteket, majd Kulcsár Andor dr. református lelkész mondott rövid imát.

Az ünnepség során Dr. Balogh Ernő, az egyesület elnöke, lapunk főszerkesztője mondotta el avató beszédét, rámutatva a híd jelentőségére. Az ünnepség során közebed volt, majd a kirándulók tizes csoportokban megtekintették a barlangot.

A kirándulással kapcsolatban az E. K. E. elhatározta, hogy a Zichy-barlang vízesését kihasználva, villanyvilágítást létesít és a barlang környékét reflektorokkal világítja meg. Az Erdély kapujába érkezőt így valóban káprázatos látvány fogadná.

Most kerültek kezünkbe a Román Természetvédelmi Bizottság hivatalos értesítőjének azon számai, melyek a bécsi döntés után a temesvári Botanikai Intézet kiadásában jelentek meg.

Az ezekben található adatok szerint, a bennünket is érdeklő Dél Erdélyben jelenleg a következő védett területek vannak:

1. Retyezát-nemzeti park, hozzávetőlegesen 100 km. terjedelemmel.

2. Mezőszovát rezerváció, mintegy öt holdnyi területtel, jellegzetes steppe növényzettel.

3. A Torda Aranyos vármegyei Moinesti község négy holdnyi rezervációja, mint a keleti bazsarózsa (*Paeonia tenuifolia*) lelőhelye.

4. Bulea völgy, 200 hold terjedelemmel, és a Bulea tó. Alpesi növény és állatvilág.

5. Pareng havas — meghatározatlan nagyságu területtel — geológiai érdekességekkel, alpesi típusu élővilággal.

6. Detunáta — mint geológiai érdekesség.

7. Scarisórai jégbarlang és környéke 200 m. körzetben. Mint botanikai és geológiai érdekesség érdekelte meg a védelmet.

8. Nagykirálykő. 794 hold, mint a koronás szegfű (*Dianthus callizonus*) classikus lelőhelye.

9. Torda-hasadék, 104 hektár terjedelemmel. Tájképi szépsége és növényritkaságai (*Allium obliquum*, *Ferula Sadleriana*, *Dianthus integripetalus*) érdemlik meg a kiméletet.

10. A dévai Béjan erdő 70 hektár területtel, melyet már a bécsi döntés után nyilvánítottak védett területnek. Jellegzetes tölgyerdejében megtaláljuk Románia öt tölgyfajtaját, valamint ezeknek számtalan alfaját és hibridjét.

11. Ugyancsak a bécsi döntés után, 1940-ben nyilvánították védett területnek a Felső Podszága (Torda Aranyos vármegye) községhez tartozó Királymező (*Sesul Craiului*) 7 holdnyi területét is, az itt előforduló növényritkaságok (*Saponaria bellidifolia*, *Arctostaphylos uva ursi* stb.) miatt.

Az itt felsoroltakon kívül még számtalan rezerváció felállítását tervezik.

Ifj. Xántus János dr.

Marosszéki osztályunk hirei. Június 5–6-án a Hargitára rendezett kirándulást az osztály 27 résztvevővel, vezetők Dr. Papp Károly alpolgármester és Gómó Kálmán városi főtisztviselő voltak.

Igen népes kirándulás volt Gernyeszegré június 21-én 62 résztvevővel. Vezető Dr. Máthé János elnök volt.

Az Erdély júliusi számában közöltük, hogy a marosszéki osztály tisztújító közgyűlést tartott f. év május 17-én. Ekkor közöltük a megválasztott tisztikar névsorát is. Most pótlólag ideiktatjuk az újonnan megválasztott *választmányi tagok neveit*: Dr. Papp Károly, Dr. Trombitás József, Breckner Vilmos, Eizenhut Imre, Máthé Borbála, Horváth András, Sallak Kálmánné, Csiki Attila, Csiszár Árpád, Csath Ferenc, Gergely Jenő, Veress Ká-

roly, Gómó Kálmán, Konecz Gyula, Dorner Kurt. *Vigalmi csoport tagjai*: Eperjessy György, Dr. Möck Vilmos, Both Károly, Csiszár Árpád, Dr. Horváth János, König Béla, Máthé Borbála, Sallak Kálmánné, Schnedárek László, Czirják Sándor, Dorner Kurt, Zsakó Kálmán.

A marosszéki osztály jelentése szerint a Csáky-csúcs alatti menedékház területének megszerzése a legjobb úton halad és az előjelek szerint még ebben az évben hozzá lehet kezdeni az új menedékház felépítéséhez.

Dési osztály hirei. A Ciblesen a központ tagjainak segítségével sikerült befejezni és kijavítani a tavaly készült piros útjelzést.

A révi szorosot északról határoló gerincen tagjaink két színnel új turista utat jeleztek. A jelzés a mészégetőtől indul a gerinc felé és ott legszebb kilátópontokon halad keresztül s egészen a Zichy-barlangi megállóhelyig vezet, majd itt ismét a völgybe tér. Az utat Táborosi László tagtársunk jelezte.

A vársonkolyosi barlang. Összes napilapjainkban olyan közlemény jelent meg, mely szerint Vársonkolyoson az Aggtelekinél is nagyobb barlangot fedezett fel Dr. Kessler Hubert. Ezzel a hírrel kapcsolatban Dr. Kessler az alábbiak közlését kérte lapunktól is.

„A vársonkolyosi-barlangot nem én fedeztem fel, hanem azt már régebben ismerik. Én csak a barlangnak olyan belső szakaszait kutattam át és mértem fel erdélyi turistatársaim kíséretében, amelyekben előtűnik valószínűleg még nem jártak.

A barlang bejárat és még remélhető hosszát a tanulmányozás alapján semmiesetre sem becsülhetem nagyobbra az Aggteleki-barlang 22 kilométeres hosszánál; ilyen értelmű nyilatkozatot sem szóban, sem írásban sehol sem tettem. Ugyancsak valószínűtlennek tartom, hogy a bar-

langnak bármilyen összefüggése lenne a révi Zichy-barlanggal.

A barlangnak európai viszonylatban is kiemelkedő értéke nem járatának hosszában, hanem bejáratának óriási méreteiben van.

Kiváló tisztelettel:

Dr. Kessler Hubert.

Megjegyezni kívánjuk, hogy a Vársonkolyosi barlang felmérése-nél jelen voltak egyesületünk részéről Dr. Tulogy János koll. tanár és Janesika Albert is.

Magyarország fürdőinek, üdülőhelyeinek és ásványvizeinek rövid ismertetője, rövid fürdőtani útmutatással. Magyarország fürdőtérképével, és képekkel. Zsebalaku, 167 oldal. Kiadja az Országos Balneológiai Egyesület, Budapest, 1942. X. kiadás. Ára 1.50 P. A könyv első részében felsorolja Hazánk hivatalosan nyilvántartott nevezetesebb ásványvízforrásait és üdülőhelyeit. Gyakorlati tanácsot ad gyógyvizek használatára. Hévvizek és hideg ásványvizek csoportjába besorolja az összes gyógyvizeket. Tájékoztató a nevezetesebb fürdő, üdülő és nyaralóhelyek tengerszínfeletti magassági adatairól. A kétezzer méter feletti helyet Hargitafürdő 1350 m. és a csíkszentimrei Büdösfürdő 1184 m. foglalja el. — Külön fejezetet kaptak a budapesti, balatoni, dunántúli, dunaparti, duna-tiszaközi, felvidéki és kárpátaljai; tiszántúli és kelet-magyarországi; majd az erdélyi gyógyfürdő és ásványvíz-forrás nevezetességek. Balaton környékén még a szerényebb igényeket szolgáló nyaralóhelyek is bekerültek a sorba. — Erdélyi szemmel nézve meglehetősen szűkmarkúan kezeli könyvünk az erdélyi gyógyforrások és üdülőhelyek felsorolását. Így nem találunk adatokat a kolozsmegyei Jegenye, radnai Dombhátfürdő, szolnokdobokai Sztojkafalva, csíki Zsögödfürdő eléggé nevezetes gyógyforrásairól, pedig az Erdélyi Kár-

pát Egyesület kiadásában és Hankó dr. szerkesztésében 1900-ban megjelent: Fürdő- és gyógyforráskönyv már elemzéseket is tartalmaz ezekre vonatkozóan. Ugyan így Szent-Anna-tó, Székelyföld egyik eléggé látogatott üdülőhelye sem kapott helyet a könyvben. Ezek csak az ismertebbek. Mikor számíthatnak az OBE „felfedezésére“, ismeretetésére: Maroshévíz, Parajd, Ké-rulyfürdő és a többi szerényebb felszerelésű gyógyvízhelyek?! A könyvet mindazonáltal szívesen ajánljuk olvasóink figyelmébe. *B. I.*

M. T. O. Szövetségének júliusi tanácsülésén Rubányi Vilmos elnöki megnyitójában megemlékezett Zsem-bery Gyula dr. elnöknek testvére halálával ért gyászáról. — A Tanács hitelesítette a rendkívüli közgyűlés jegyzőkönyvét. — Elnök jelentette, hogy az OSK megsemmisítette az MTE-nek Polgárdy Géza kizárása ügyében hozott választmányi és közgyűlési határozatát; a Természetbarátok TE és a budapesti Gyopár TE megfellebezte a menedékházak zsidó-talanítására hozott közgyűlési határozatot. — A Szöv. fegyelmi bírái letették az előírt fogadalmat. — Kristóf Sándort magashegyi szak-előadónak választotta meg a Tanács. Dobiecki Sándor dr. elnökségi tag javaslatát, a Hegyi Szent Bernát Kultusz ápolására a Tanács magáévá tette. — Munkaterületi előadó javaslatára Tanács az MKE gondozásába adta Sálgótarján—Vajdavár közötti munkaterületet.

Hitel c. kolozsvári folyóirat júliusi számában különös érdeklődésre tart számot Makkai László: Észak-erdély nemzetiségi viszonyainak kialakulása c. tanulmánya. Szilágy, Szolnokdoboka, Kolozs megyékben a románság multbeli terjeszkedésére jóformán lépésről-lépésre kapunk felvilágosítást. A nemzetiségek elhelyezkedését ismertető térkép, hasznosan érzékelteti a cikkíró fejtegetéseit. *B. I.*

Turista testvérek! Pártoljuk egymást!

Magyar díszruhákat,
férfiruhákat, sportöltönyöket, viharkabátokat, szakszerűen készít

SZÉKELY JÓZSEF

E. K. E. tag szalonja Kolozsvár, Unió-u. 2, I. emelet,
az EKE volt helyiségében.

E. K. E. tagoknak a szabott árakból 10⁰/o kedvezményt ad.

Az EKE csíkszéki osztályának bélyege. Ennek jövedelméből épül az „Uz Bence“ menedékház a Hargitán. A bélyeg 1 és 5 pengős kiadásban jelent meg. Minden bélyeg megvásárlásával egy téglát adunk az épülő menedékházhoz. A bélyeg megrendelhető az EKE titkárságánál Kolozsvár, Jókai-utca 2, II. emelet.

KELETIÚJSÁG

Feiss,

szinvonalas,

megbízható!

POMPÁS SZÖVEGKÖZTI KÉPEK

SPORT-felszerelési, ruházati

cikkek legnagyobb választékban

CSEGEZY ANTAL

sport-szaküzletében

Kolozsvár, Unió-utca 24. szám.

Új erdélyi térkép!!!

A Székelyföld 200.000-es térképe megjelent. Az öt színnyomással készült térkép a Honvédtérképészeti Intézet kiadványsorozatának egyik legszebb alkotása. Egyesületünk kezdeményezésére örvendetes újítás látható e térképen: a jelentősebb történelmi- és műemlékeket, a népművészetet őrző város- és községnevek külön vannak megjelölve. A térkép ára 2,50 Pengő.

Természetjáró testvérek!

Turista-, sí-, sport-, valamint bármilyen
férfi ruhákat jól és olcsón készít és
EKE taxoknak 10% engedményt ad

Petkes úriszabósága

Kolozsvár, Mátyás király-tér 22.

BALÁZS ERNŐ

tagtársunk

modernül felszerelt FÉNYKÉPÉSZETI SZAK-
ÜZLETÉBEN minden cikk állandóan kapható.

Legújabban

elektromos cikkek és rádió-osztállyal

bővítette ki üzletét

Kolozsvár, Unió-utca 14. - Telefonszám: 36-63.